

Beslut för naturreservatet Västermark i Umeå kommun

(3 bilagor)

Beslut

Länsstyrelsen i Västerbotten beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (SFS 1998:808) att det område som redovisas på bifogad karta, bilaga 1, ska vara naturreservat.

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet Västermark beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (SFS 1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

Enligt 3 § förordningen (SFS 1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård, bilaga 2.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet. Beslutet riktar sig även till allmänheten.

I och med att detta beslut har vunnit laga kraft upphäver Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken Länsstyrelsens beslut (dnr 511-12915-2004) om naturreservatet Västermark med tillhörande skötselplan.

Administrativa uppgifter

Namn: Västermark

Dossiernummer: 2402159

NVR-id: 2002849

Natura 2000, områdeskod: SE0810388

Kommun: Umeå

Län: Västerbotten

Lägesbeskrivning: 3 km NV Botsmark

Ekokarta: 21K 7c

Mittkoordinat: 7137024, 750862 (SWEREF99 TM)

Naturgeografisk region: 30a, Norrlands vågiga bergkullteräng med mellanboreala skogsområden

Gräns: Se bifogad beslutskarta, bilaga 1.

Markägare: Staten genom Naturvårdsverket

Fastighet: Västermark 2:2

Förvaltare: Länsstyrelsen

Totalareal: 304 hektar

Areal skogsmark: 242 hektar

Produktiv skog: 197 hektar
Areal våtmark: 61 hektar
Areal sjöar och vattendrag: 0,6 hektar

Syftet med naturreservatet

Syftet med säkerställande och skötsel av reservatet är att bevara och återställa områdets ursprungliga karaktär som mosaik av naturskogar och våtmarker och de övriga naturmiljöerna sjöar och vattendrag, och genom detta stärka den biologiska mångfald som är beroende av dessa naturmiljöer. Reservatets variationsrika naturmiljö och vildmarkskaraktär gör det också intressant för rörligt friluftsliv och naturstudier. Nyttjandet av området för friluftslivet bör stimuleras och ske på så sätt att områdets naturvärden långsiktigt bibehålls.

Hur syftet ska uppnås

Syftet ska uppnås dels genom naturvårdsbränning och dels genom att naturmiljöerna utvecklas fritt genom intern dynamik. Om en naturvårdsbränning inte går att genomföra av praktiska skäl kan syftet uppnås genom brandefterliknande åtgärder för att skapa variation. Livsmiljöer i form av dikespåverkade myrar och skogar samt av människan negativt påverkade sjöar och vattendrag ska kunna återställas. Främmande arter ska kunna tas bort vid behov. Åtgärder kan vidtas för att underlätta och bevara området för allmänhetens friluftsliv.

Skälen för beslutet

Naturreservatet Västermark är ett stort och variationsrikt naturskogsområde med en myr-skogmosaik som representerar ett av de mycket få kvarvarande områden av denna typ i länets östligaste del. Västermarks ostörda karaktär med stort inslag av gamla grova barrträd och död ved i olika nedbrytningsstadier och dimensioner gör området gynnsamt för en mängd rödlistade och hotade arter. Många av arterna är beroende av naturskogsmiljöer och har därför mycket små möjligheter att fortleva i ett brukat skogslandskap. De prioriterade bevarandevärdena i Västermarks naturreservat består av sammanhängande naturskogartade barr- och blandskogar, opåverkade myrmarker och de arter som är knutna till dessa miljöer. I området finns även dikningspåverkade myrar och sumpskogar vilka har potential att utveckla höga naturvärden om den naturliga hydrologin återställs. Västermark ingår i EU:s Natura 2000-nätverk och skyddas enligt Art- och habitatdirektivet. De utpekade naturtyperna som beskrivs i bevarandeplanen utgör också de prioriterade bevarandevärdena.

Områden med naturskog blir allt mer sällsynta i länet och att skydda dessa kvarvarande fragment av det ursprungliga skogslandskapet är avgörande för att bevara den biologiska mångfalden. De höga naturvärden som dokumenterats i reservatsområdet kräver ett omfattande och långsiktigt skydd. Genom reservatsbeslutet undanröjs hot från exploatering och andra åtgärder och förutsättningarna för att bevara och utveckla naturreservatets naturmiljöer, med därtill hörande strukturer, processer och arter, förbättras.

Reservatets varierade naturmiljöer erbjuder även goda förutsättningar för olika friluftslivsaktiviteter året runt, och genom beslutet bevaras också möjligheten att uppleva ett förhållandevis opåverkat naturlandskap.

Skäl för att upphäva gällande beslut

Idag vet vi att det tar mycket lång tid för dikespåverkade myrar och sumpskogar att läka naturligt. Även vattendrag och sjöar kan vara negativt påverkade av människan till exempel genom att det anlagts vandringshinder. I bägge fallen kan naturvärdena och arterna stärkas och gynnas genom aktiva åtgärder, något som inte medges i det gällande reservatsbeslutet för Västermark (2004-12-22). Genom att hänvisa till skötselplanen medger det gällande reservatsbeslutet åtgärder för att genomföra kontrollerade bränningar och brandefterliknande åtgärder, men endast i vissa delar av reservatet. Länsstyrelsen ser dock att dessa åtgärder även kan göra naturvårdsnytta i andra delar av reservatet. För att kunna genomföra denna justering av skötselplanen krävs ett upphävande av det gällande beslutet. Det är även ett faktum att främmande arter kan få en negativ effekt på den naturliga florans och faunan om de etableras inom ett skyddat område.

Det nya beslutet medger olika biologiska och friluftsinriktade skötselåtgärder, vilket ökar möjligheten att uppnå och tillgodose syftet med reservatet och bevarandemålen för Natura 2000-området. Det nya beslutet innebär ingen förändring av avgränsningen av reservatet.

Reservatsföreskrifter

För att uppnå och tillgodose syftet med reservatet gäller följande föreskrifter.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

Det är förbjudet att:

1. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, upparbeta vindfällan, ta frö eller vidta någon skogsbruks- eller skogsvårdsåtgärd,
2. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar mark- och bottentopografi, yt- eller dräneringsförhållanden som att gräva, spränga, borra, schakta, dika, dikesrensa, dämna, muddra, utfylla, tippa och dumpa,
3. anlägga väg, mark- eller luftledning,
4. uppföra byggnad eller annan anläggning, samt bygga om eller ändra befintlig byggnads eller anläggnings konstruktion, funktion eller användningssätt,
5. framföra motordrivna fordon, undantag medges för snöskoter vintertid på befintlig skoterled på snötäckt, väl tjälad mark,
6. sprida gifter, vådliga ämnen, bekämpningsmedel, kalk eller växtnäingsmedel på land eller i vatten,
7. plantera in för trakten främmande djur- eller växtart,

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktigas att tåla.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla att följande anordningar uppförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet, där inget annat anges avses hela naturreservatet:

1. utmärkning av naturreservatets gränser enligt Naturvårdsverkets riktlinjer,
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor,
3. anläggande och underhåll av parkeringsplats, led, spång, bro, rastplats, övernattningsstuga och sanitära inrättningar,
4. naturvårdsbränning och därtill hörande selektiva huggningar, anläggande av brandgator eller liknande åtgärder,
5. skötselåtgärder för att gynna skyddsvärda arter och naturmiljöer i skog genom att kapa buskar eller träd, skada träd, tillföra död ved och markstöra,
6. restaureringsåtgärder i hydrologiskt påverkade våtmarker och sumpskogar genom igenläggning av diken och borttagande av träd och buskar,
7. fysisk och hydrologisk återställning i sjöar och vattendrag genom att ta bort vandringshinder, återföra upprepade block och sten, öppna avstängda sidofårar, etablera lekområden för fisk, återställa igenslammade bottnar eller tillföra död ved,
8. borttagning av för området främmande arter,
9. undersökning och dokumentation av mark, vatten, vegetation, djurliv och friluftsliv.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas, samt om ordningen i övrigt, inom naturreservatet.

Det är förbjudet att:

1. framföra motordrivet fordon, undantag medges för snöskoter vintertid på befintlig skoterled på snötäckt, väl tjälad mark,
2. störa djurlivet, t ex genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig närmare rovfågelbo, lya eller gryt än 100 m,
3. göra åverkan på mark- eller växtlighet, torrträd och vindfällena inräknade, med undantag för att ta torra, döda kvistar för att använda till lägereld,
4. plocka eller insamla växter eller växtdelar, lavar, mossor och svampar med undantag för icke fridlysta blommor samt bär och matsvamp,

5. fånga eller insamla insekter och andra djur,
6. uppsätta tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift och därmed jämförbar anordning annat än tillfälligt (högst 1 vecka) i samband med organiserad friluftslivsverksamhet.

Undantag från föreskrifterna

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för

- a) förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som anges i B-föreskrifterna med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken i detta beslut, samt de nödvändiga transporter som krävs för åtgärderna,
- b) renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437) eller framföra motordrivet fordon vid renskötsel i enlighet med gällande terrängkörningslagstiftning,
- c) normalt underhåll av befintlig skoterled. Träd som fallit eller hotar att falla över leden får kapas men ska lämnas i naturreservatet. Anlägga eller märka ut ny led, ny eller utökad siktröjning, förändrat läge samt nya anläggningar, till exempel broar, omfattas inte av undantag från reservatets föreskrifter,
- d) jakträttsinnehavare att uppföra jaktorn under förutsättning att jaktornet underhålls,
- e) att kvista träd och att röja buskar och sly för befintliga och nya sikt- eller skjutgator vid jaktpass. Stående och liggande döda träd, exempelvis torrakor, får inte upparbetas,
- f) uttransport av fälld älg, björn, hjort eller vildsvin med stöd av 1 § terrängkörningsförordningen. Fordon och färdväg ska väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador,
- g) insamling av enstaka exemplar av arter för artbestämning och dokumentation. För den som har Länsstyrelsens tillstånd är det tillåtet att genomföra vetenskapliga undersökningar eller bedriva miljöövervakning som innebär någon form av markering, fällfångst eller andra åtgärder som kan innebära påverkan på naturmiljön.

Ärendets beredning

Områdets naturvärden uppmärksammades 1988 i samband med länets våtmarksinventering samt 1991 i den översiktliga naturinventering som utfördes av Umeå kommun. Ärendet om ett eventuellt skydd för området initierades i oktober 1995 samtidigt som Länsstyrelsen genomförde, med anledning av arbetet med Natura 2000, en sammanställning av skyddsvärda naturskogsobjekt i länets östra delar. I det förslag på områden som Länsstyrelsen senare under hösten 1995 lämnade till Naturvårdsverket gavs skog-myrmosaiken vid Västermark hög prioritet. År 1996 fattar Länsstyrelsen beslut om interimistiskt naturreservat enligt 11 § naturvårdslagen. Efter värdering av marken och ersättningsförhandlingar med markägaren avslutades

förhandlingarna i december 1999 med att avtal mellan parterna upprättades där staten köpte marken. Beslut om bildande av naturreservatet togs i december 2004 då gällande beslut och skötselplan fastställdes. Hela Västermark naturreservat ingår även sedan 2016 i EU:s nätverk av skyddade områden, Natura 2000.

Under de senaste åren har kunskapen om, erfarenheterna av och de praktiska möjligheterna till hydrologiska återställningar, kontrollerad bränning och brandeferliknande åtgärder inom skyddade områden ökat. Även behoven och erfarenheterna av hantering av främmande arter har ökat. Eftersom Länsstyrelsen kan se att dessa typer av åtgärder skulle kunna bidra till att syfte och bevarandevärdena inom Västermarks naturreservat uppnås påbörjades 2022 en process för att revidera det gamla beslutet och skötselplanen.

Yttranden från remissinstanser

I samband med utarbetandet av gällande beslut 2004 sändes reservatsförslaget på remiss till berörda sakägare och myndigheter. Samtliga instanser tillstyrkte då förslaget utan erinringar, med undantag av SGU. De framförde i sitt yttrande att man generellt är negativ till att fler naturreservat bildas i länet då man menade att detta leder till en sämre potential för gruvnäringen. Grans sameby framförde att man önskar att skoterkörning för rennäringens vardagliga skötsel undantas från förbudet att framföra motordrivna fordon inom reservatet. Remissinstansernas synpunkter beaktades i skälig utsträckning i det gällande beslutet, där det lades till ett undantag för snöskoterkörning för rennäringens vardagliga skötsel.

Nytt beslutsförslag har 2022 sänts på remiss till berörda sakägare och myndigheter för yttrande och samråd. Följande remissinstanser har yttrat sig:

- Umeå kommun anser att lättningen i förbudet mot att medföra okopplad hund och andra husdjur som mindre lämplig. Kommunen saknar även en bedömning av ekosystemtjänster i det nya beslutet, och påpekar att förtydligandet i C föreskriften om skoterkörning på väl tjälad mark bör föras in som en ändring i beslutet under kapitlet om ”Ändringar från gällande beslut”.

Länsstyrelsen bedömer att ordningsföreskriften i det gällande beslutet för Västermarks naturreservat (2004-12-22) ”*medföra okopplad hund eller annat husdjur, undantag medges för hund som används för den jakt som får bedrivas i reservatet*” är tillräckligt reglerad för Västermarks naturreservat genom 16 § första stycket lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter, och att ytterligare reglering av hundar inte behövs för att uppnå syftet med reservatet. Antalet besökare i Västermark är betydligt färre jämfört med tätortsnära naturreservat kring Umeå. Föreskrifterna kan inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska kunna tillgodoseas.

Gällande bedömningen av ekosystemtjänster finns det i revideringen av det nya beslutet för naturreservatet inte anledning att göra en analys av hur ekosystemtjänsterna påverkade reservatsbildningen i 2004 eftersom beslutet gäller ett redan befintligt naturreservat.

Länsstyrelsen har infört ett förtydligande om att det gjorts ändringar i C-föreskriften om skoterkörning.

- Naturvårdsverket tillstryker beslutsförslaget, med en del synpunkter på enskilda skrivningar gällande några av föreskrifternas utformning och tydlighet. Naturvårdsverket påpekar även att det saknas stöd i syftet gällande åtgärder i vattendrag. Vidare påpekar Naturvårdsverket att föreskrifterna gällande förbud mot motorfärdsl överlappar i A-föreskrifterna och C-föreskrifterna och att det i A-föreskrifterna därför kan övervägas att utgå, med tanke på att såväl jakträtten som renskötselrätten är undantagna från förbudet.

Länsstyrelsen har preciserat föreskrifterna B3, B5, B6 och B7 och tagit bort en föreskrift gällande *åtgärder för att förebygga negativa effekter av friluftslivet på fågel- och djurlivet samt mark* eftersom åtgärden täcks in av föreskrift B3 gällande anläggande och underhåll av friluftslivsanordningar. Syftet har preciserats med att säkerställande och skötsel av reservatet även gäller naturmiljöerna sjöar och vattendrag. Gällande förbudet mot att framföra motordrivet fordon i A-föreskrifterna behålls denna för att även verksamheter utöver uttransport av björn, älg, hjort eller vildsvin samt renskötseln ska omfattas av förbudet.

SGU och Försvarmakten har avstått från att yttra sig angående förslaget till nytt beslut.

Beskrivning av reservatet

Västermark ligger i norra delen av Umeå kommun, strax intill Sävarån och 3 km nordväst om Botsmark. Området är beläget i en flack sänka, 200 till 250 meter över havet, omgiven av högre terräng. Reservatets karaktär präglas av mosaiken av naturskogsartade barr- och blandskogar och relativt opåverkade myrmarker, genom vilken Kvarnbäcken meandrar och avvattnar området till Sävarån. Terrängen är småkuperad och fastmarken, med bitvis ytblockiga moränkullar, avgränsas naturligt av omgivande myrar. Skogens struktur är till stor del formad av äldre tiders bränder kombinerat med äldre tiders skogsbruk. Reservatet hyser flera sällsynta och rödlistade tall- och brandarter. Vedskivlav, kolflarnlav, skrovlig taggsvamp, kortskaftad ärgspik och vaddporing är exempel på arter som hittas i reservatet.

Från flottningsepoken har mindre justeringar av Kvarnbäckens djup och flöde förekommit. I senare tid (1962) har ett par mindre dikesingrepp med lokal påverkan genomförts i myrar och sumpskogar väst och nordöst i reservatet. Sedan Västermarks naturreservat bildades i 2004 har kontrollerade naturvårdsbränningar genomförts i reservatet.

Tillgängligheten till naturreservatet är relativt god tack vare att det ligger i anslutning till landsvägen mellan Botsmark och Vindelns, och det finns iordningsställt en parkeringsplats i anslutning till vägen. I reservatet finns vandringsled och den öppna Kvarnbäckskojan som kan nyttjas för pauser eller

övernattnig. Naturreservatet kan besökas året runt för vandring, fågelskådning, svamp- och bärplockning eller skidturer.

Länsstyrelsens motivering och bedömning

Större områden med naturskog blir allt sällsyntare i Västerbottens län och speciellt gäller det områden med en blandning av ostörda och fungerande myr- och skogsmiljöer. Värdet av dessa kvarvarande fragment av det ursprungliga boreala skogslandskapet ökar i takt med deras snabba försvinnande. Inom den naturgeografiska region (30 a) där Västermark är beläget utgör arealen skyddad naturskog endast en mycket liten del av den totala skogsmarksarealen. Här är opåverkade myrar som i sin helhet omges av äldre skog sällsynta. Skog-myrrmosaikerna vid Västermark är ett av de mycket få kvarvarande områden av denna typ i länets östligaste del.

Länsstyrelsen bedömer att skogsbruk, dikning eller annan exploatering inte går att förena med ett bevarande av områdets höga naturvärden. Länsstyrelsen bedömer också att andra arbetsföretag, verksamheter och anläggningar som påverkar områdets natur- och friluftsvärden inte är förenliga med ett bevarande av områdets helhetsvärden. Naturreservat är en lämplig skyddsform för områden som är stora och sammansatta med flera olika värdefulla naturmiljöer och där det krävs starka restriktioner under lång tid för att värdena ska kunna bibehållas och utvecklas. Länsstyrelsen bedömer att Västermark därför, i enlighet med miljöbalkens mål om skydd av värdefulla natur- och kulturmiljöer och bevarande av biologisk mångfald (1 kap. 1 § miljöbalken), ska skyddas som naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken.

Överensstämmelse med planer och strategier för skydd och förvaltning

Bevarandet av området bidrar till ökad biologisk mångfald på landskapsnivå. Reservatet ligger i en värde-trakt för *skog*¹. Tack vare placeringen i en skoglig värde-trakt bidrar skyddet även till bättre grön infrastruktur och ökad biologisk mångfald på landskapsnivå.

Inom naturreservatet förekommer naturliga successioner efter brand och reservatet ligger centralt i en *trakt särskilt prioriterad för naturvårdsbränning*². Reservatet ligger även i en *trakt särskilt prioriterad för lövnaturvärden*³. Skyddet möjliggör en sådan förvaltning.

---

¹ Länsstyrelsen Västerbotten. 2020. *Grön infrastruktur i Västerbottens län - regional handlingsplan*.

² Länsstyrelsen Västerbotten. 2012. *Strategi för skötsel av brandpräglad skog i skyddade områden i Västerbottens län*. Meddelande 16:2012.

³ Länsstyrelsen Västerbotten. 2014. *Strategi för bevarande och restaurering av lövnaturvärden i skyddade områden, Västerbottens län*. Meddelande 6:2014.

Västermark berörs även av *åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)*. Följande ÅGP-arter har registrerats i reservatet: rökdansfluga⁴, slät tallkapuschongbagge¹, stubbfuktbagge⁵, skrovlig taggsvamp⁶, utter⁷ och kungsörn⁸.

Riksintressen (3 och 4 kap. miljöbalken)

Västermarks naturreservat är en del av Sävaråns vattensystem vilket är skyddat mot vattenkraftutbyggnad enligt 4 kap. 6 § miljöbalken.

Enligt miljöbalkens grundläggande bestämmelser om hushållning med mark- och vattenområden ska riksintresset så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada dess värden eller möjligheterna att använda det för avsett ändamål. Skyddet bidrar till att bibehålla områdets helhetsvärden. Naturreservatet berör inga andra riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken. Vid en avvägning enligt 3 kap. 10 § miljöbalken ska företräde ges åt det intresse som på lämpligaste sätt främjar en långsiktigt god hushållning. Länsstyrelsen bedömer att ovan nämnda riksintresse är förenligt med skyddet av området.

Intresseprövning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken

Länsstyrelsen bedömer att de positiva effekterna av att bevara området överväger de negativa effekterna som orsakas av inskränkningarna i markanvändning. Vid avvägning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken har Länsstyrelsen funnit att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet ska uppnås.

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (SFS 2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmissiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivning.

Motivering och bedömning för att upphäva gällande beslut

Motiv för att upphäva reservatsbeslutet från 2004 och istället ersätta det med föreliggande beslut är att det i Västermarks naturreservat finns diken som påverkar en del av områdets myrar och sumpskogar på ett negativt sätt. För att uppnå gynnsam bevarandestatus för dessa naturtyper behöver dikena läggas igen, något som det gällande beslutet från 2004 inte medger.

---

⁴ Naturvårdsverket 2006. *Åtgärdsprogram för bevarande av brandinsekter i boreal skog*. Rapport 5610.

⁵ Naturvårdsverket 2014. *Åtgärdsprogram för skalbaggar på äldre död tallved, 2014–2018*. Rapport 6629.

⁶ Naturvårdsverket 2006. *Åtgärdsprogram för bevarande av rödlistade fjälltaggsvampar (Sárcodon)*. Rapport 5609.

⁷ Naturvårdsverket 2006. *Åtgärdsprogram för bevarande av utter (Lutra lutra)*. Rapport 5614.

⁸ Naturvårdsverket 2006. *Åtgärdsprogram för kungsörn 2011–2015 (Aquila chrysaetos)*. Rapport 6430.

Ytterligare motiv för att ersätta det gällande beslutet med föreliggande beslut är att delar av naturreservatet var lämnade till fri utveckling i det gällande beslutet. Gamla brandpräglade skogar blir alltmer sällsynta i landskapet, en följd av storskaligt skogsbruk och en effektiv brandbekämpning. För att kunna bibehålla och öka dessa värden har Länsstyrelsen i och med föreliggande beslut även utökat möjligheterna till naturvårdsbränning och brandefterliknande åtgärder till fler delar av reservatet. Detta bidrar till att långsiktigt bevara och utveckla naturreservatets förutsättningar för arter knutna till gamla brandpåverkade naturskogar, och skapa goda förutsättningar att upprätthålla ett brandpåverkat ekosystem med därtill hörande successioner.

Likaså medger detta nya beslut bekämpande av för området främmande arter, vilket är något som kan förväntas öka i takt med klimatförändringarna men som inte medges inom ramen för reservatsbeslutet från 2004.

I det gällande beslutet beskrivs inte de tillåtna naturvårds- och friluftslivsåtgärderna i själva föreskrifterna. Istället hänvisar B-föreskrifterna, som reglerar vad fastighetsägare och/eller annan sakägare förpliktigas att tåla (7 kap 6 § miljöbalken), endast till vad som preciseras i skötselplanen. Detta innebär att skötselplanen kan sägas innehålla inskränkningar i grundläggande rättigheter för markägare och rättighetsinnehavare, vilket gör att det krävs synnerliga (mycket starka) skäl för att ändra i skötselplanen. Eftersom klimatet och andra förhållanden är i förändring, och kunskapen om förvaltning av naturvärden ökar, är det önskvärt att relativt lätt kunna anpassa den planerade skötseln av reservatet. I och med detta nya beslut beskrivs och regleras alla de åtgärder som bedöms behövas för att tillgodose syftet med reservatet i själva beslutsdokumentet, medan skötselplanen endast preciserar mer i detalj hur och var åtgärderna ska genomföras. Detta gör att det i framtiden blir lättare att revidera skötselplanen utan att behöva ta ett nytt beslut, så länge den planerade skötseln ryms inom vad som är tillåtet enligt föreskrifterna i beslutet.

Länsstyrelsen bedömer att kravet på synnerliga skäl för upphävande av gällande beslut och skötselplan är uppfyllt eftersom det gällande beslutet ersätts av ett nytt beslut som innebär ett likvärdigt och i vissa avseenden ett starkare områdesskydd, samtidigt som det nya beslutet medger åtgärder som ökar möjligheten att uppnå syftet med reservatet.

Enligt 7 kap. 7§ fjärde stycket miljöbalken får beslut om upphävande av gällande beslut meddelas endast om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning på naturreservatet eller på något annat område. Länsstyrelsen gör bedömningen att beslutet inte innebär något väsentligt intrång i områdets naturvärden och finner därför att det inte finns skäl att ställa krav på kompensation.

Ändringar från gällande beslut

Nedanför listas en sammanfattning över de ändringar av reservatsföreskrifterna som gjorts i föreliggande beslut, jämfört med gällande beslut från

2004. Ändringarna syftar till att bättre bevara naturreservatets naturvärden samt för att öka dess värden för friluftslivet.

När det gäller föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken *om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (A-föreskrifter)* har följande ändringar gjorts:

- Förbudet mot att uppföra byggnad eller annan anläggning har utökats med förbud mot att bygga om eller ändra befintlig byggnad eller anläggnings konstruktion, funktion eller användningssätt.
- Preciseringar har gjorts om vad som gäller för nyttjande av motordrivet fordon, där undantag för snöskoter vintertid på befintlig skoterled har preciserats med snöskoter vintertid på snötäckt, väl tjälad mark på befintlig skoterled. Undantagen för transport i förbindelse med uttransport av fällt högvilt och renskötseln har flyttats till de generella undantagen från föreskrifterna, och verksamheterna undantas därmed från alla föreskrifter.

När det gäller föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken *om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång (B-föreskrifter)* har flera punkter lagts till:

- Skötselåtgärder som i gällande beslut med skötselplan endast finns beskrivna i skötselplanen, så som naturvårdsbränning samt brandefterliknande åtgärder liksom anläggande och underhåll av friluftsanordningar, har reglerats som föreskrifter i beslutet.
- Nya föreskrifter har lagts till för att möjliggöra hydrologisk återställning av våtmarker, sjöar, vattendrag och sumpskogar, hanterande av negativa effekter av ökat besöksstryck och borttagande av främmande arter.
- Möjligheten till undersökningar i reservatet har utökats till att även gälla vattenförhållanden och friluftsliv.

När det gäller föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken *om rätten att färdas och vistas samt ordningen i övrigt inom naturreservatet (C-föreskrifter)* har följande ändringar gjorts:

- Preciseringar har gjorts om vad som gäller för nyttjande av motordrivet fordon, där undantag för snöskoter vintertid på befintlig skoterled har preciserats med snöskoter vintertid på snötäckt, väl tjälad mark på befintlig skoterled.
- Allmänhetens friluftsliv och organiserad friluftslivsverksamhet har underlättats genom att tillåta att göra upp eld även utanför iordningsställda eldstäder och samtidigt undanta torra, döda kvistar som används för lägereldar från förbudet att göra åverkan på växtlighet.
- Förbudet mot att medföra okopplad hund har tagits bort eftersom detta regleras enligt 16 § i lagen (SFS 2007:1150) om tillsyn över hundar och katter.

2022-05-23

Diarienummer
512-517-2022

- Förbudet mot uppsättande av enklare skyltar tillåts nu tillfälligt i en vecka i samband med organiserad friluftslivsverksamhet.
- Undantaget att plocka bär och matsvamp från förbudet mot att plocka eller insamla växter har utökats med undantag även för icke fridlysta blommor.

För att förtydliga och underlätta vid till exempel dispensprövningar har även flera undantag från föreskrifterna beskrivits och preciserats gällande utövandet av renskötsel, underhåll av skoterled, jaktpass och uttransport av fäلت högvilt samt insamlandet av enstaka artexemplar för artbestämning. Ett undantag från föreskrifterna för att förvaltaren ska få vidta de åtgärder som anges i B-föreskrifterna har även lagts till. Utöver detta har syftet ändrats från att specificera att "vandring och skidfärder" bör stimuleras, till att "friluftslivet" bör stimuleras. Syftet har även kompletterats med en beskrivning av hur syftet ska uppnås, och skäl för beslutet har lagts till. De beskrivande och motiverande texterna i beslutet har justerats och preciserats, dock utan att väsentligt ändra innebörden i dessa.

Upplýsningar

Föreskrifterna under C ovan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart även om beslutet överklagas.

Länsstyrelsen vill erinra om att utöver reservatsföreskrifterna gäller även andra lagar, förordningar, och föreskrifter för området.

Av särskild betydelse är att området är utpekad som ett Natura 2000-område enligt EUs Art- och habitatdirektiv (92/43/EEC). Beträffande Natura 2000-området gäller tillståndsplikt enligt 7 kap. 28a - 29b §§ miljöbalken för åtgärder och verksamheter som direkt eller indirekt kan komma att påverka utpekade naturtyper eller på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön och arter i övrigt. Det gäller även åtgärder som vidtas utanför Natura 2000-området.

Av 16 § i lagen (SFS 2007:1150) om tillsyn över hundar och katter framgår att hundar under tiden 1 mars - 20 augusti ska hållas under sådan tillsyn att de hindras från att springa lösa i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året ska hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt.

För anordnande av fasta renskötselplanläggningar ska samråd ske med Länsstyrelsen enligt 12. kap 6 § miljöbalken, enligt vad som framgår av 7c § förordningen (SFS 1998:904) om anmälan om samråd.

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudet/föreskriftens syfte.

Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats enligt 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar.

2022-05-23

Diarienummer
512-517-2022

Har någon vidtagit åtgärd i strid med meddelad föreskrift, kan länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Enligt 4 § skogsvårdslagen (SFS 1979:429) ska lagens bestämmelser eller föreskrifter inte tillämpas i den mån de strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Helene Hellmark Knutsson med Maja Sjöskog Kvalvik, naturvårdshandläggare, som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Helene Hellmark Knutsson

Landshövding

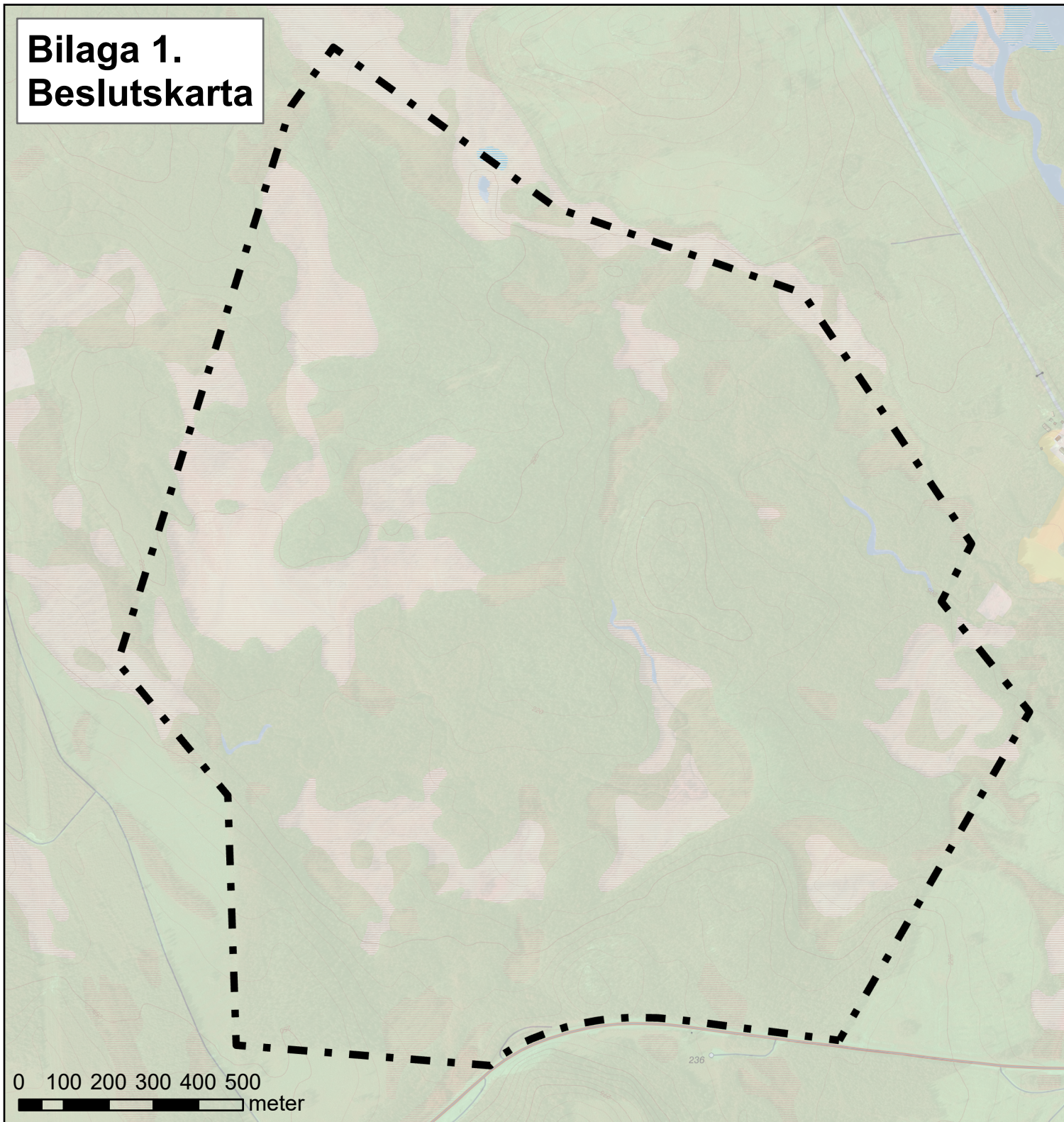
Maja Sjöskog Kvalvik

Naturvårdshandläggare

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Överklagandehänvisning regeringen

Bilaga 1. Beslutskarta

Naturresevat

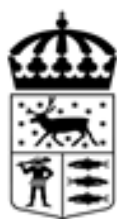
Västermark

Umeå kommun

Västerbottens län

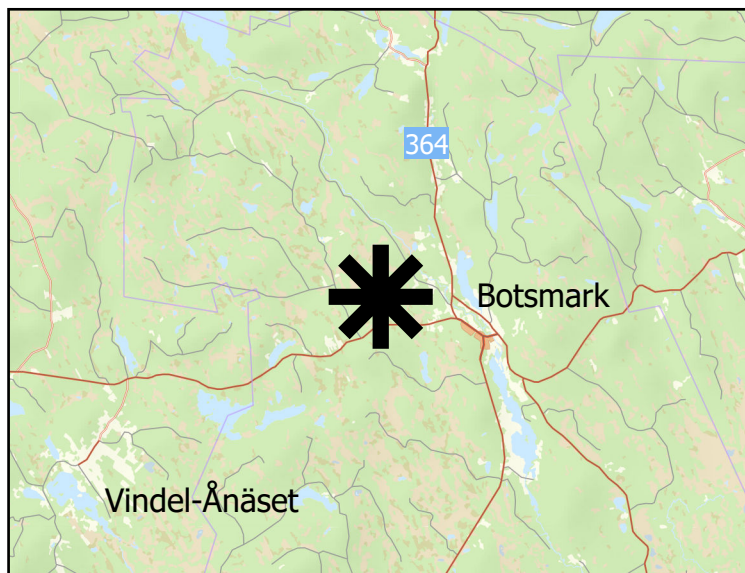
Bilaga 1 till beslut
med dnr 512-517-2022

 Reservatsgräns

Länsstyrelsen
Västerbotten

Bakgrundskartor © Lantmäteriet

Lännsstyrelsen
Västerbottens län

BESLUT

Datum
2004-12-22

Beteckning
511-12915-2004

1(7)

Enligt sändlista

Förordnande om naturreservat för Västermark, Umeå kommun

(3 bilagor)

Uppgifter om reservatet

Namn	Västermark	
Skyddsform	Naturreservat 2402159, Natura 2000-område SE0810388	
Kommun	Umeå	
Läge	3 km NV Botsmark, Topografisk karta 21K NV, ekonomisk karta 21K 7c	
Naturgeografisk region	30a, Norrlands vågiga bergkullterräng	
Gräns	Reservatets avgränsning framgår av bifogad karta	
Ägarkategori	Staten genom naturvårdsfonden	
Fastighet	Västermark 2:2	
Förvaltare	Lännsstyrelsen	
Totalareal	282 ha	
Areal produktiv skog	180 ha	
- vatten	0 ha	
- skyddad skog	180 ha	
Naturtyper *	tallskog av lavtyp (2.1.1.1)	4 ha
	tallskog av lingonristyp (2.1.1.4)	78 ha
	granskog av blåbärsristyp (2.1.2.1)	67 ha
	sumpgranskog av ristyp (2.1.2.3)	44 ha
	tallmosse av ristyp (3.1.1.3)	25 ha
	tallmosse tuvulltyp (3.1.1.4)	15 ha
	rismosse av Sphagnum fuscumtyp (3.1.2.2)	11 ha
	tallkärr av klotstarrtyp (3.2.1.1)	10 ha
	fastmattekärr av tuvsäv-blåtåtel-vitmosstyp (3.2.3.2)	4 ha
	mjukmattekärr av starr-vitmosstyp (3.2.4.1)	20 ha
	sumpkärr av högstarr-örttyp (3.3.4.1)	4 ha

* avser klassificering enligt
"Vegetationstyper i Norden"
(1994)

Beskrivning av reservatet

Västermark ligger i norra delen av Umeå kommun, strax intill Sävarån och 3 km nordväst om Botsmark. Området är beläget i en flack sänka, 200 till 250 meter över havet, omgiven av högre terräng. Högsta kustlinjen skär i nord-sydlig riktning genom områdets östra del. Berggrunden domineras av gråvacka som omvandlats till sedimentådergnejs. Morän och torv utgör de dominerande jordarterna. I de södra delarna finns inslag av berg i dagen och i öster mindre partier med mo-mjåla. Terrängen är småkuperad och fastmarken, med bitvis ytblockiga moränkullar, avgränsas naturligt av omgivande myrar. Reservatets karaktär präglas av mosaiken av skog och myr genom vilken Kvarnbäcken meandrar och avvattnar området till Sävarån.

Skogarna i reservatet utgör en blandning av tall-, gran- och gransumpskog. Kvarnbäcken kantas utmed större delen av sitt lopp av stora arealer gransumpskog. Sumpskogen har trots tidigare huggningar en stor andel gamla grovbarkiga träd med anmärkningsvärt rik förekomst av knappåslavar. I anslutning till sumpskogen återfinns granskogar i mogen ålder, främst i de flackare och östvända delarna. Även här förekommer gamla grova och grovbarkiga granar allmänt. Enstaka aspar, sälgar, rönnar och grova björkar förekommer spritt i området. I de östra delarna är inslaget av björk större men generellt förekommer lövträd sparsamt i reservatet. Fältskiktet domineras av blåbärris men i några öst och nordsluttningar återfinns utströmningsområden med mer produktiv granskog med låg- och högorter i fältskiktet. Här växer bland annat toltä, vispstarr och kärrfibbla. Död ved i form av lågor förekommer sparsamt men fläckvis allmänt.

I reservatets högre och västvända delar dominerar tallskog med lingonris i fältskiktet. Tallskogen består av svagt skiktad skog i mogen ålder med spridda 150-åriga tallöverståndare. Här finns också fin gammal tallnurskog med spår av äldre skogsbränder. I tallnurskogen återfinns gamla grova träd, torrakor, högstubbar samt grova lågor. Tillgången på död ved är dock överlag sparsam.

Huvuddelen av skogarna inom reservatet är påverkade av äldre skogsbruksåtgärder. I reservatets södra del finns en tjärframställningsplats och i norr vittnar rester efter en gammal gärdesgård om tidigare skogsbete. Inga ingrepp har dock skett de senaste 50 åren och inom större delen av området finns en kontinuitet i form av gamla träd. Denna kontinuitet styrks av förekomsten av rödlistade lavar och vedsvampar samt av gamlav som förekommer med varierande täthet i större delen av reservatet.

Myrarna inom området präglas av näringsfattiga vegetationstyper. Stora delar är bevuxna med tall och utgör övergångsformer mellan mossar och fattiga kärr där fältskiktet domineras av ris, tuvull eller klotstarr. De öppna

kärren domineras av mjukmattor med en vegetation av vitmossa, flaskstarr och trådstarr. I anslutning till Kvarnbäcken finns ett fastmattekärr med blåtåtel, vitmossor och enstaka brunmossor. Bäckens kantas bitvis av sumpkärr med brunrör och viden som vanligaste växter. I västra delen av Vällmyran ligger ett par mindre källor med intilliggande källkärr. Här växer bland annat källdunört, källmossa, piprensarmossa och blodkrokmossa. Myrarna i reservatet saknar sentida mänskliga ingrepp men namn som Hässjemyran vittnar om äldre tiders myrslätter. Myrarna har fått klass 2 och 3 i länets våtmarksinventering ("Våtmarker i Västerbottens län", bilaga 3, 21K 7C 01 – 04).

Västermarks ostörda karaktär och variationsrika biotopmosaik gör området gynnsamt för ett stort antal växter och djur som är beroende av naturligt fungerande skogsekosystem. Följande noteringar av rödlistade arter och signalarter har gjorts i området (hotkategori anges inom parentes); brunpudrad nållav (NT), vitskaftad svartspik (NT), brun nållav, kortskaftad ärgspik, violettgrå tagellav (NT), dvärgbägarlav (NT), gelélav sp.(NT), lunglav, skinnlav, stuplav, bårdlav, ullticka, rosenticka (NT), kristallticka (VU), granticka, vedticka, kötticka, spillkråka, tretåig hackspett (VU), lavskrika, sidensvans, duvhök, lärkfalk.

Västermark (Natura 2000-id SE0810388) har av regeringen föreslagits ingå i Natura 2000, den Europeiska Unionens nätverk av skyddade områden. De naturtyper (livsmiljöer) som enligt EG:s habitatdirektiv (Rådets direktiv 92/43 EEG) förekommer inom reservatet är *västlig taiga* (9010), *skogsbevuxen myr* (91D0) samt *öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn* (7140).

Ärendets beredning

Områdets naturvärden uppmärksammades 1988 i samband med länets våtmarksinventering samt 1991 i den översiktliga naturinventering som utfördes av Umeå kommun. Ärendet om ett eventuellt skydd för området initierades i oktober 1995 då ägaren till fastigheten Västermark 2:1 anmälde avverkning av en väggata till skogsvårdsstyrelsen. Vid denna tid genomförde länsstyrelsen, med anledning av arbetet med Natura2000, en sammanställning av skyddsvärda naturskogsobjekt i länets östra delar. I det förslag på områden som länsstyrelsen senare under hösten 1995 lämnade till naturvårdsverket gavs skog-myrmosaiken vid Västermark hög prioritet.

I september 1996 lämnade markägaren in en avverkningsanmälan på delar av området. Som en följd av detta och efterföljande samtal med markägaren tar länsstyrelsen kontakt med naturvårdsverket. Naturvårdsverkets tillstyrker

länsstyrelsens anhållan om att bilda ett interimistiskt naturreservat och i december 1996 fattar länsstyrelsen beslut om interimistisk naturreservat (11§ naturvårdslagen).

Därefter har värdering av marken genomförts och staten har sedan förhandlat med markägaren om ersättning. I december 1999 avslutades förhandlingarna med att avtal mellan parterna upprättades där staten köpte marken.

Länsstyrelsen har vid ett flertal tillfällen gjort fältbesök i området och med dessa som underlag upprättat detta förslag till beslut och skötselplan.

Reservatsförslaget har sänts på remiss till berörda sakägare och myndigheter. Samtliga instanser tillstyrker förslaget utan erinringar, med undantag av SGU. De har i sitt yttrande framfört att man generellt är negativ till att fler naturreservat bildas i länet då man menar att detta leder till en sämre potential för gruvnäringen. Grans sameby har framfört att man önskar att skoterkörning för rennäringens vardagliga skötsel undantas från förbudet att framföra motdrivet fordon inom reservatet. Remissinstansernas synpunkter har beaktats i skälig utsträckning i beslutet.

Ändamålet med reservatet

Syftet med säkerställande och skötsel av reservatet är att bevara och återställa områdets ursprungliga karaktär som mosaik av naturskogar och våtmarker och genom detta stärka den biologiska mångfald som är beroende av dessa naturmiljöer. Reservatets variationsrika naturmiljö och vildmarkskaraktär gör det också intressant för rörligt friluftsliv och naturstudier. Nyttjandet av området för vandring och skidfärder bör stimuleras och ske på så sätt att områdets naturvärden långsiktigt bibehålls.

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822) att det område som redovisas på bifogad karta ska vara naturreservat.

Motiv för beslutet

Större områden med naturskog blir allt sällsyntare i Västerbottens län och speciellt gäller det områden med en blandning av ostörda och fungerande myr- och skogsmiljöer. Värdet av dessa kvarvarande fragment av det ursprungliga boreala skogslandskapet ökar i takt med deras snabba försvinnande. Inom den naturgeografiska region (30 a) där Västermark är beläget utgör arealen skyddad naturskog endast 0,3 % av den totala skogsmarksarealen. Här är opåverkade myrar som i sin helhet omges av äldre skog sällsynta. Skog-myrrmosaikerna vid Västermark är ett av de mycket

få kvarvarande områden av denna typ i länets östligaste del. Av dessa skäl anser länsstyrelsen att området ska skyddas som naturreservat.

Reservatsföreskrifter

Föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom reservatet (8 § naturvårdslagen)

Utöver vad som eljest gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. Bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, upparbeta vindfällan, ta frö eller vidta någon skogsbruks- eller skogsvårdsåtgärd,
2. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar mark- och botten-topografi, yt- eller dräneringsförhållanden som att gräva, spränga, borra, schakta, dika, dikesrensa, dämna, muddra, utfylla, tippa och dumpa,
3. anlägga väg, mark- eller luftledning,
4. uppföra byggnad eller annan anläggning,
5. framföra motordrivet fordon, undantag medges för uttransport av fälld älg med älgdragare samt för snöskoter vintertid på befintlig skoterled och snöskoterkörning för rennäringens vardagliga skötsel,
6. sprida gifter, vådliga ämnen, bekämpningsmedel, kalk eller växtnäringsmedel på land eller i vatten,
7. plantera in för trakten främmande djur- eller växtart,

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med reservatet och som anges i den till detta beslut hörande skötselplanen.

Föreskrifter om skyldighet hos fastighetsägare att tåla visst intrång (9 § naturvårdslagen)

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet.

1. Utmärkning av reservatet,

2. uppsättning av informationstavlor,
3. anläggning och underhåll av anläggningar enligt fastställd skötselplan, t ex vindskydd, stigar/leder, broar,
4. undersökning och dokumentation av mark, vegetation och djurliv,
5. naturvårdsåtgärder enligt skötselplan.

Föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom reservatet (10 § naturvårdslagen)

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. Framföra motordrivet fordon, undantag medges för snöskoter vintertid på befintlig skoterled,
2. störa djurlivet, t ex genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig närmare rovfågelbo, lya eller gryt än 100 m,
3. göra åverkan på mark- eller växtlighet, torrträd och vindfällen inräknade,
4. elda, med undantag på iordningsställda eldstäder,
5. plocka eller insamla växter eller växtdelar, lavar, mossor och svampar med undantag för bär och matsvamp,
6. fånga eller insamla insekter och andra djur,
7. medföra okopplad hund eller annat husdjur, undantag medges för hund som används för den jakt som får bedrivas i reservatet,
8. uppsätta tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift och därmed jämförbar anordning.

Föreskrifter rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet (9 § naturvårdsförordningen)

1. Länsstyrelsen i AC-län ska vara naturvårdsförvaltare,
2. Förvaltaren ansvarar för att reservatet märks ut enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar,

3. Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter om naturvårdsförvaltning som framgår av bifogad skötselplan, bilaga 2.

Detta beslut kan överklagas till Regeringen, se bilaga 3.

Lorentz Andersson

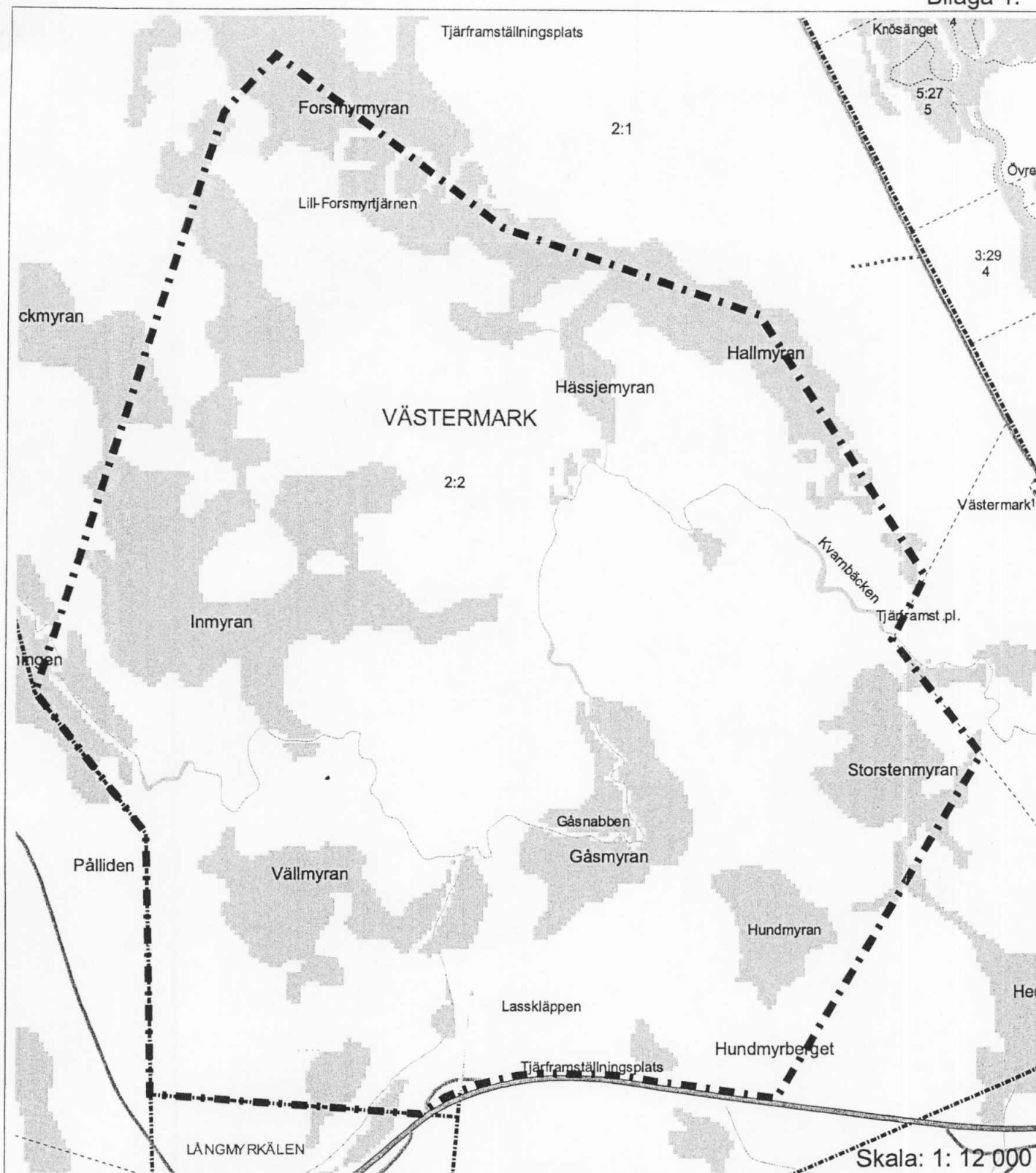
Sören Uppsäll

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Kungörelsedelgivning och hur man överklagar

Sändlista

Riksantikvarieämbetet, Box 5405, 114 84 STOCKHOLM
SGU, Box 670, 751 28 UPPSALA
Lantmäterimyndigheten, Umeå kommun, 901 84 UMEÅ
Umeå kommun, 901 84 UMEÅ
Räddningstjänsten i Umeå, Umeå kommun, 901 84 UMEÅ
Skogsvårdsstyrelsen, Box 294, 901 06 UMEÅ
Naturskyddsföreningen i Västerbotten, Bernt-Erik Nordenström,
Rankbäcken 14, 920 70 SORSELE
Holmen skog, David Rönnblom, Vilhelminavägen 3, 921 35 Lycksele
Grans sameby, Anders Skum, Box 107, 920 75 AMMARNÄS
Sävarådalens skoterklubb, Asta Persson, Violvägen 4, 918 31 SÄVAR
Örjan Clausén, Lantmäteriet, Storgatan 28, 921 31 LYCKSELE
Naturvårdsverket, områdesskyddsenheten, 106 48 STOCKHOLM
Naturvårdsregistret

Naturreseptat
Västermark

Umeå Kommun, Västerbottens län

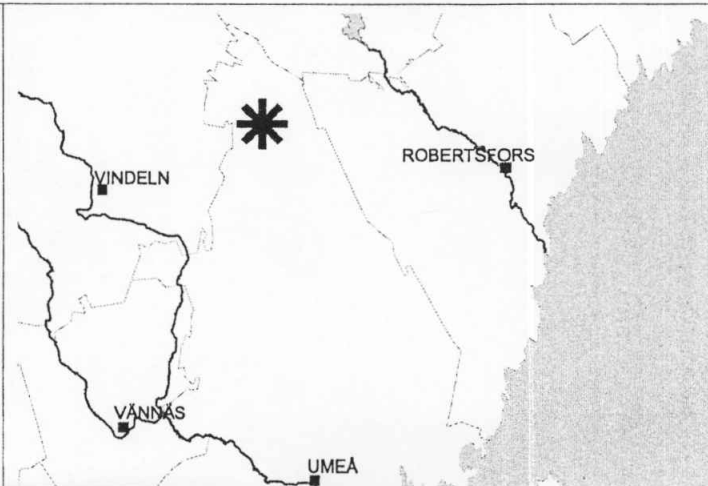
Tillhör Länsstyrelsens beslut 2004-12-22
 Dnr 511-12915-2004

 Reservatsgräns

Ekonomisk karta: 21K 7c

Ur allmänt kartmaterial från Lantmäteriet.
 Medgivande 94.0410

Länsstyrelsen
Västerbottens län

Bilaga 2 till "Förordnande om naturreservat för
Västermark, Umeå kommun"

Datum
2004-12-22

Beteckning
511-12915-2004

1(7)

Skötselplan för naturreservatet Västermark i Umeå kommun

Innehållsförteckning

1. Syfte med säkerställande och skötsel
  2. Beskrivning av reservatet
    - 2.1 Administrativa data
    - 2.2 Allmän beskrivning av området
    - 2.3 Natura 2000
  3. Indelning i skötselområden
    - 3.1 Skog med fri utveckling
    - 3.2 Skog med branddynamik
    - 3.3 Våtmarker med fri utveckling
  4. Kvalitetsmål och åtgärder för skötselområden
    - 4.1 Skog med fri utveckling
      - 4.1.1 Kvalitetsmål
      - 4.1.2 Åtgärder
    - 4.2 Skog med branddynamik
      - 4.2.1 Kvalitetsmål
      - 4.2.2 Åtgärder
    - 4.3 Våtmarker med fri utveckling
      - 4.3.1 Kvalitetsmål
      - 4.3.2 Åtgärder
  5. Brand
  6. Friluftsliv
    - 6.1 Anläggningar och information för friluftslivet
      - 6.1.1 Kvalitetsmål
      - 6.1.2 Åtgärder
  7. Övriga anläggningar
  8. Nyttjanderätter
  9. Utmärkning av gränser
  10. Sammanställning av åtgärder och kostnader
  11. Tillsyn och uppföljning
-

Kartbilagor: 1. Naturtyper
2. Skötselområden
3 Besöksanläggningar

1. Syfte med säkerställande och skötsel

Syftet med säkerställande och skötsel av reservatet är att bevara och återställa områdets ursprungliga karaktär som mosaik av naturskogar och våtmarker och genom detta stärka den biologiska mångfald som är beroende av dessa naturmiljöer. Reservatets variationsrika naturmiljö och vildmarkskaraktär gör det också intressant för rörligt friluftsliv och naturstudier. Nyttjandet av området för vandring och skidfärder bör stimuleras och ske på så sätt att områdets naturvärden långsiktigt bibehålls.

2. Beskrivning av objektet

2.1 Administrativa data

Namn	Västermark		
Skyddsform	Naturreservat 2402159, Natura 2000-område SE0810388		
Kommun	Umeå		
Läge	3 km NV Botsmark, Topografisk karta 21K NV, ekonomisk karta 21K 7c, 1712037-7136315		
Naturgeografisk region	30a, Norrlands vågiga bergkullterräng		
Gräns	Bilaga 1 till beslutet		
Ägarkategori	Staten genom naturvårdsfonden		
Fastighet	Västermark 2:2		
Förvaltare	Länsstyrelsen		
Totalareal	282 ha		
Areal produktiv skog	180 ha		
- vatten	0 ha		
- skyddad skog	180		
Naturtyper – VIN *	tallskog av lavtyp	(2.1.1.1)	4 ha
<i>Se bilaga 1</i>	tallskog av lingonristyp	(2.1.1.4)	78 ha
	granskog av blåbärsristyp	(2.1.2.1)	67 ha
	sumpgranskog av ristyp	(2.1.2.3)	44 ha
	tallmosse av ristyp	(3.1.1.3)	25 ha
	tallmosse tuvulltyp	(3.1.1.4)	15 ha
	rismosse av Sphagnum fuscumtyp	(3.1.2.2)	11 ha
	tallkärr av klotstartyp	(3.2.1.1)	10 ha
	fastmattekärr av tuvsäv-blåtåtel-vitmosstyp	(3.2.3.2)	4 ha
	mjukmattekärr av starr-vitmosstyp	(3.2.4.1)	20 ha
	sumpkärr av högstarr-örttyp	(3.3.4.1)	4 ha

* Avser klassificering enligt *Vegetationstyper I Norden, 1994*.

2.2 Allmän beskrivning av reservatet

Västermark ligger i norra delen av Umeå kommun, strax intill Sävarån och 3 km nordväst om Botsmark. Området är beläget i en flack sänka, 200 till 250 meter över havet, omgiven av högre terräng. Högsta kustlinjen skär i nord-sydlig riktning genom områdets östra del. Berggrunden domineras av gråvacka som omvandlats till sedimentådergnejs. Morän och torv utgör de dominerande jordarterna. I de södra delarna finns inslag av berg i dagen och i öster mindre partier med mo-mjåla. Terrängen är småkuperad och fastmarken, med bitvis ytblockiga moränkullar, avgränsas naturligt av omgivande myrar. Reservatets karaktär präglas av mosaiken av skog och myr genom vilken Kvarnbäcken meandrar och avvattnar området till Sävarån.

Skogarna i reservatet utgör en blandning av tall-, gran- och gransumpskog. Kvarnbäcken kantas utmed större delen av sitt lopp av stora arealer gransumpskog. Sumpskogen har trots tidigare huggningar en stor andel gamla grovbarkiga träd med anmärkningsvärt rik förekomst av knappåslavar. I anslutning till sumpskogen återfinns granskogar i mogen ålder, främst i de flackare och östvända delarna. Även här förekommer gamla grova och grovbarkiga granar allmänt. Enstaka aspar, sälgar, rönnar och grova björkar förekommer spritt i området. I de östra delarna är inslaget av björk större men generellt förekommer lövträd sparsamt i reservatet. Fältskiktet domineras av blåbärsris men i några öst och nordsluttningar återfinns utströmningsområden med mer produktiv granskog med låg- och högorter i fältskiktet. Här växer bland annat tolta, vispstarr och kärrfibbla. Död ved i form av lågor förekommer sparsamt men fläckvis allmänt.

I reservatets högre och västvända delar dominerar tallskog med lingonris i fältskiktet. Tallskogen består av svagt skiktad skog i mogen ålder med spridda 150-åriga tallöverståndare. Här finns också fin gammal tallnurskog med spår av äldre skogsbränder. I tallnurskogen återfinns gamla grova träd, torrakor, högstubbar samt grova lågor. Tillgången på död ved är dock överlag sparsam.

Huvuddelen av skogarna inom reservatet är påverkade av äldre skogsbruksåtgärder. I reservatets södra del finns en tjärframställningsplats och i norr vittnar rester efter en gammal gärdesgård om tidigare skogsbete. Inga ingrepp har dock skett de senaste 50 åren och inom större delen av området finns en kontinuitet i form av gamla träd. Denna kontinuitet styrks av förekomsten av rödlistade lavar och vedsvampar samt av garnlav som förekommer med varierande täthet i större delen av reservatet.

Myrarna inom området präglas av näringsfattiga vegetationstyper. Stora delar är bevuxna med tall och utgör övergångsformer mellan mossar och fattiga kärr där fältskiktet domineras av ris, tuvull eller klotstarr. De öppna kärren domineras av mjukmattor med en vegetation av vitmossa, flaskstarr och trädstarr. I anslutning till Kvarnbäcken finns ett fastmattekärr med blååtäl, vitmossor och enstaka brunmossor. Bäckens kantas bitvis av sumpkärr med brunrör och viden som vanligaste växter. I västra delen av Vällmyran ligger ett par mindre källor med intilliggande källkärr. Här växer bland annat källdunört, källmossa, piprensarmossa och blodkrokmossa. Myrarna i reservatet saknar sentida mänskliga ingrepp men namn som Hässjemyran vittnar om äldre tiders myrslåtter. Myrarna har fått klass 2 och 3 i länets våtmarksinventering ("Våtmarker i Västerbottens län", bilaga 3, 21K 7C 01 – 04).

Västermarks ostörda karaktär och variationsrika biotopmosaik gör området gynnsamt för ett stort antal växter och djur som är beroende av naturligt fungerande skogsekosystem. Följande noteringar av rödlistade arter och signalarter har gjorts i området (hotkategori anges inom parentes); brunpudrad nållav (NT), vitskaftad svartspik (NT), brun nållav, kortskaftad ärgspik, violettgrå tagellav (NT), dvärgbägarlav (NT), gelélav sp.(NT), lunglav, skinnlav, stuplav, bårdlav, ullticka, rosenticka (NT), kristallticka (VU), granticka, vedticka, kötticka, spillkråka, tretåig hackspett (VU), lavskrika, sidensvans, duvhök, lärkfalk.

2.3 Natura 2000

Västermark (Natura 2000-id SE0810388) har av regeringen föreslagits ingå i Natura 2000, den Europeiska Unionens nätverk av skyddade områden. De naturtyper (livsmiljöer) som enligt EG:s habitatdirektiv (Rådets direktiv 92/43 EEG) förekommer inom reservatet är *västlig taiga* (9010), *skogsbevuxen myr* (91D0) samt *öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn* (7140).

3. Indelning i skötselområden

Nedan indelas reservatet i skötselområden utifrån gemensamma drag i naturtyp, utvecklingshistorik, dynamik samt länsstyrelsens val av skötselåtagande (se bilaga 2).

3.1 Skog med fri utveckling

Skötselområdet omfattar större delen av reservatets skogar där huvuddelen består av friska gran- och barrblandskogar samt gransumpskogar. Dessa skogar bär idag få och otydliga spår av äldre tiders skogsbränder. Skogarna har eller håller på att utveckla en brandrefugial karaktär med naturvärden kopplade till slutna granskogar. Till detta skötselområde förs också vissa tallskogar som på grund av läge, arrondering med flera förutsättningar inte bedöms passa inom skötselområdet skog med branddynamik. Skogarna ska få utvecklas fritt genom en fortsatt naturlig succession.

3.2 Skog med branddynamik

Området innefattar ungefär en fjärdedel av reservatets skogar där huvuddelen utgörs av tallskog på torr till frisk mark. Inslaget av gran varierar men generellt är skogarna relativt öppna och flerskiktade. Brandspår förekommer allmänt och skogarnas struktur präglas av äldre tiders återkommande skogsbränder. En längre tids frånvaro av brand samt människans ingrepp har gjort att dessa skogar förlorat delar av sin naturliga struktur. Mindre partier av skötselområdet består av tätare och fuktigare granskogar med syfte att utgöra skyddszoner vid eventuell naturvårdsbränning.

3.3 Våtmarker med fri utveckling

Skötselområdet innefattar reservatets samtliga våtmarker. Reservatets myrar har utvecklats utifrån en naturlig hydrologisk dynamik. I senare tid (1962) har endast ett par mindre dikesingrepp med mycket lokal påverkan genomförts.

4. Kvalitetsmål och åtgärder för skötselområden

Under denna rubrik beskrivs uppsatta kvalitetsmål samt skötsel- och eventuella restaureringsåtgärder som kommer att utföras inom de olika skötselområdena.

4.1 Skog med fri utveckling

Skogarna styrs idag av och kommer i framtiden att styras av interndynamik, det vill säga processer som verkar inom bestånden. Dessa naturliga processer representeras bland annat av trädens åldrande och döende, stormfällningar, insekters och svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen.

4.1.1 Kvalitetsmål

Skötselområdets skogar ska på sikt uppnå en urskogsartad och brandrefugial karaktär. Skogarna ska ha en skiktad och varierad struktur med ett betydande inslag av död ved. Andelen död ved av det totala vedförrådet döda och levande träd ska öka för att på sikt uppgå till minst 25 %, som ett genomsnitt i tid och rum.

4.1.2 Åtgärder

Uppsatta mål ska nås genom frånvaro av mänskliga ingrepp och att därigenom låta naturliga processer fortgå ostört. För att påskynda ökningen av andelen död ved samt gynna organismer beroende av detta substrat kan enskilda träd dödas eller skadas. Dessa åtgärder har dock låg prioritet och föreskrivs inte i skötselplanen.

4.2 Skog med branddynamik

Ekologiskt sett kan med fördel hela området brinna. De centrala delarna av det norra delområdet (område A, bilaga 2) utgör ett kärnområde med god tillgång på död tallved och bör inte brännas förrän övriga delar utvecklats likvärdig struktur. Den övre delen av det norra delområdet (område B) bör prioriteras för naturvårdsbränning. Inom delar av skötselområdet krävs avverkningar för att öka instrålningen och möjliggöra kontrollerad naturvårdsbränning. Detta gäller framför allt delområde C.

4.2.1 Kvalitetsmål

Områdets ursprungliga karaktär av en skiktad brandpräglad tallnaturskog med en betydande andel död ved ska på sikt återställas. Andelen död ved av det totala vedförrådet döda och levande träd ska öka för att på sikt uppgå till minst 25 %, som ett genomsnitt i tid och rum.

4.2.2 Åtgärder

Naturvårdsbränning och/eller åtgärder som efterliknar brand bör utföras inom skötselområdet. En exakt avgränsning för enskilda naturvårdsbränningar tas fram i samband med den detaljplan som görs strax innan bränningen (brandplanen). Innan naturvårdsbränning genomförs ska länsstyrelsen samråda med berörd sameby. De utvalda delarna bör brännas med ett för området naturligt intervall, vilket är med 50-80 års mellanrum. Om graninväxning i delar av området utgör ett hinder kan avverkning för att underlätta kontrollerad bränning genomföras. Ovan beskrivna åtgärder kommer att infogas i en övergripande planering för naturvårdsbränning i länets samtliga naturreservat. Det innebär att en prioritering kommer att ske inom tillgängliga resurser, där ovan beskrivna skötselåtgärder kommer att vägas mot liknande åtgärder i andra naturreservat. Någon tidpunkt för genomförande föreskrivs därför inte i skötselplanen.

4.3 Våtmarker med fri utveckling

4.3.1 Kvalitetsmål

Våtmarkerna inom reservatet ska förbli orörda. Reservatets myrar ska utvecklas fritt utifrån naturliga hydrologiska processer med de strukturer och artsamhällen som hör dessa naturtyper till.

4.3.2 Åtgärder

Frånvaro av mänskliga ingrepp och tillsyn av att reservatsföreskrifterna efterlevs. Inga ingrepp som påverkar myrarnas naturliga hydrologi eller på annat sätt stör de naturliga processerna får tillåtas inom reservatet.

5. Brand

Under denna rubrik behandlas generella riktlinjer för bekämpning av spontant uppkommen brand. Inom reservatet ska gälla att om skogsbrand uppkommer spontant ska den bekämpas om det finns risk att elden sprids utanför reservatets gränser. Eventuell brandbekämpning inom reservatet ska ske med så skonsamma metoder som möjligt. Om brandens spridning inom reservatet begränsas av naturliga hinder så som myrar, sumpskogar eller hyggen och risken för ohejdad spridning bedöms som liten bör inte brandbekämpning sättas in. Denna bedömning måste naturligtvis göras av Brandförsvaret i det enskilda fallet.

Naturvårdsförvaltaren bör tillsammans med Brandförsvaret utarbeta riktlinjer och rutiner för hantering av sådana situationer. Detta är mycket viktigt för att ge förutsättningar för snabba beslut.

6. Friluftsliv

Naturresevatet Västermark är i dag i det närmaste okänt. Områdets variationsrika naturmiljö och vildmarks-karaktär gör Västermark intressant för rörligt friluftsliv och naturstudier. Reservatet är också lättillgängligt då sydgränsen utgörs av en större landsväg, vägen mellan Botsmark och Vindeln. Nyttjandet av området för vandring och skidfärder bör stimuleras och ske på så sätt att områdets naturvärden långsiktigt bibehålls. En förutsättning för att reservatet ska bli välbesökt är att vissa anläggningar för friluftslivet iordningsställs och att området görs känt för allmänheten.

6.1 Anläggningar och information för friluftslivet

I dag finns inga färdigställda anläggningar i reservatet. I söder invid landsvägen finns en naturlig entré till reservatet. Den utgörs av det som blev kvar av den gamla vägen då denna rätades och byggdes om. Den avskurna vägen utgör idag en fungerande parkering. Över myrarna i reservatets södra del går en skoterled i väst-östlig riktning. Skoterleden har också utnyttjats för skidtävlingar.

6.1.1 Kvalitetsmål

Området ges en entré med parkering och informationstavla. Informationsskyltarna ska innehålla föreskrifter, basinformation om naturmiljön samt upplysningar om vilka anläggningar som finns och hur besökare kan röra sig i reservatet. Besökare kanaliseras, med utgångspunkt från entrén, till leder i området med iordningställda rastplatser.

6.1.2 Åtgärder

Entrén vid vägen iordningställs genom att en vägvisningsskylt sätts upp vid landsvägen och en informationstavla med skyltar sätts upp nere vid parkeringen. Vidare ska parkeringen med närmaste omgivning städas upp. En lättare röjning/gallring för att lyfta fram lövträden i direkt anslutning till parkeringen bör också genomföras. Det ska i området också iordningställas en eller ett par platser med eldstad och/eller vindskydd eller rastkoja. Vidare anläggs en vandringsled och/eller en skidled som ansluter till de iordningställda platserna. Lederna förutsätter att två enklare broar över Kvarnbäcken byggs. Förslag på placering av anläggningar och leder presenteras på kartan i bilaga 3.

7. Övriga anläggningar

Den enda anläggning som finns i reservatet idag är den skoterled som går i väst-östlig riktning över myrarna i reservatets södra del. Skoterleden har också utnyttjats för skidtävlingar. Leden kan fortsätta att nyttjas på det sätt som sker i dag såvida skador på myrarnas vegetation och hydrologi inte uppstår. Ledens inträde i reservatet bör märkas ut med en enkel reservatsskylt.

8. Nyttjanderätter

Staten är markägare. Älg- samt småviltjakt inom reservatet är genom jaktarende upplåttna till Holmen Skog AB.

9. Utmärkning av gränser

Reservatet ska hållas väl utmärkt enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar. Gränserna bör ses över vart 10:e år och målas om vid behov.

10. Sammanställning av åtgärder och kostnader

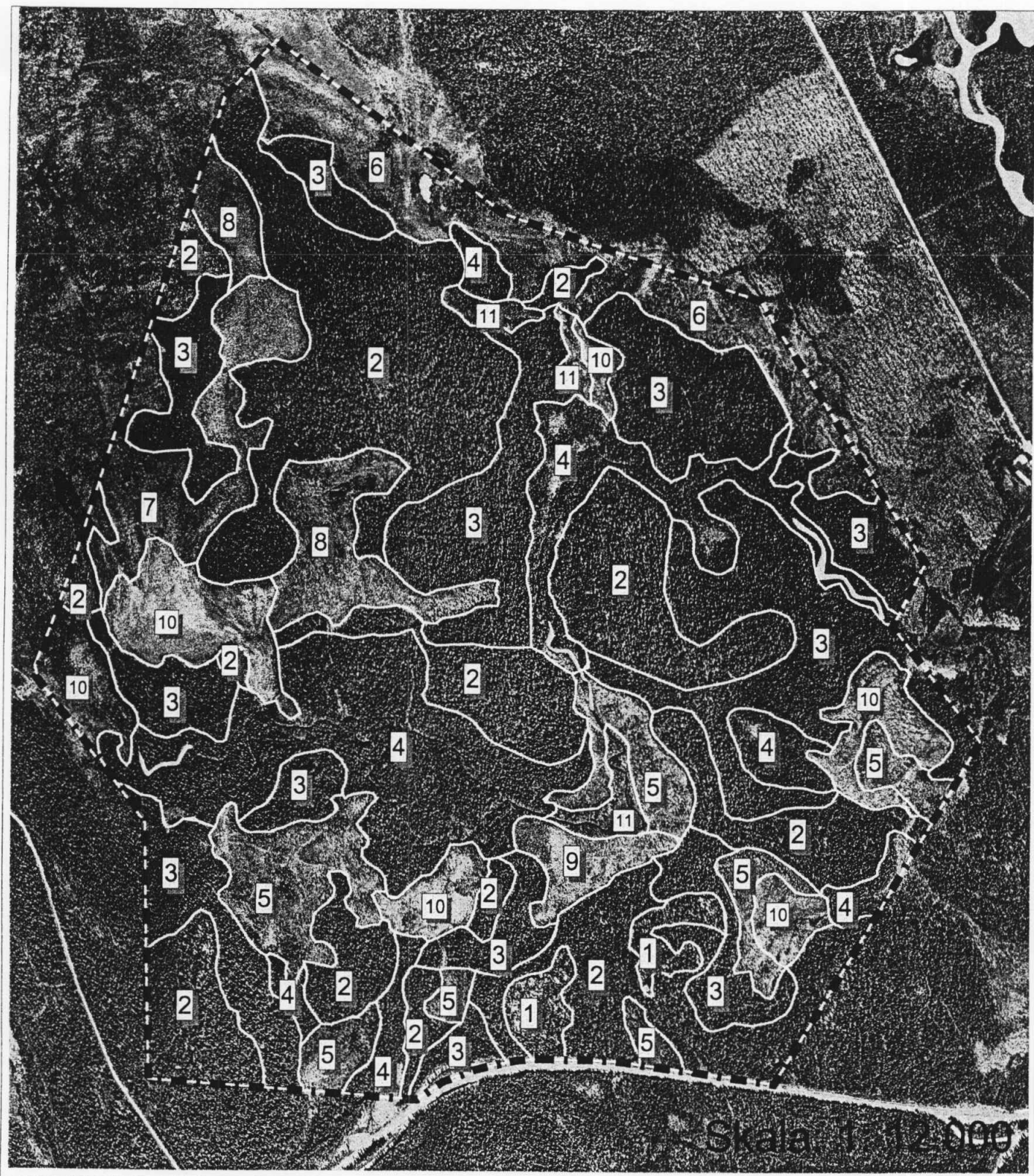
Åtgärd	Tidpunkt	Kostnad/(kr)
Vägvisningsskylt till Entré	2005	5 000
Informationsskylt/tavla	2005	40 000
Iordningställande av parkering, städning o gallring	2005	5 000
Vindskydd/rastkoja	2005-2010	90 000
En eller två eldstäder	2005-2010	20 000
Skidled	2005-2010	20 000
Vandringsled	2005-2010	125 000
Två enkla broar	2005-2010	37 000
Naturvårdsbränning och/eller åtgärder som efterliknar brand	2005-	Ca. 5 000/ha

11. Tillsyn och uppföljning

Tillsynen av området utförs av naturvårdsförvaltaren och ska dokumenteras skriftligt. Tillsynen innefattar, utöver en besikning av att reservatsföreskrifterna efterlevs, även alla anläggningar, utmärkningar och skyltar inom reservatet. Brister och fel ska dokumenteras och rapporteras.

I samband med att skötselåtgärder utförs ska utgångsläget innan åtgärden, tidpunkt för åtgärd, åtgärdens omfattning och utförande samt uppnått resultat dokumenteras för att möjliggöra en långsiktig uppföljning. Vidare ska även kostnaderna för åtgärderna noteras. En nationell metod för uppföljning av reservat och Natura 2000 – områden håller på att utarbetas. Denna kommer sedan att ligga som grund för hur uppföljningen av reservatets naturvärden kommer att se ut.

Tillsynen och uppföljningen av reservatet kommer tillsammans att utgöra ett underlag för en eventuell revidering av skötselplanen.

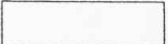

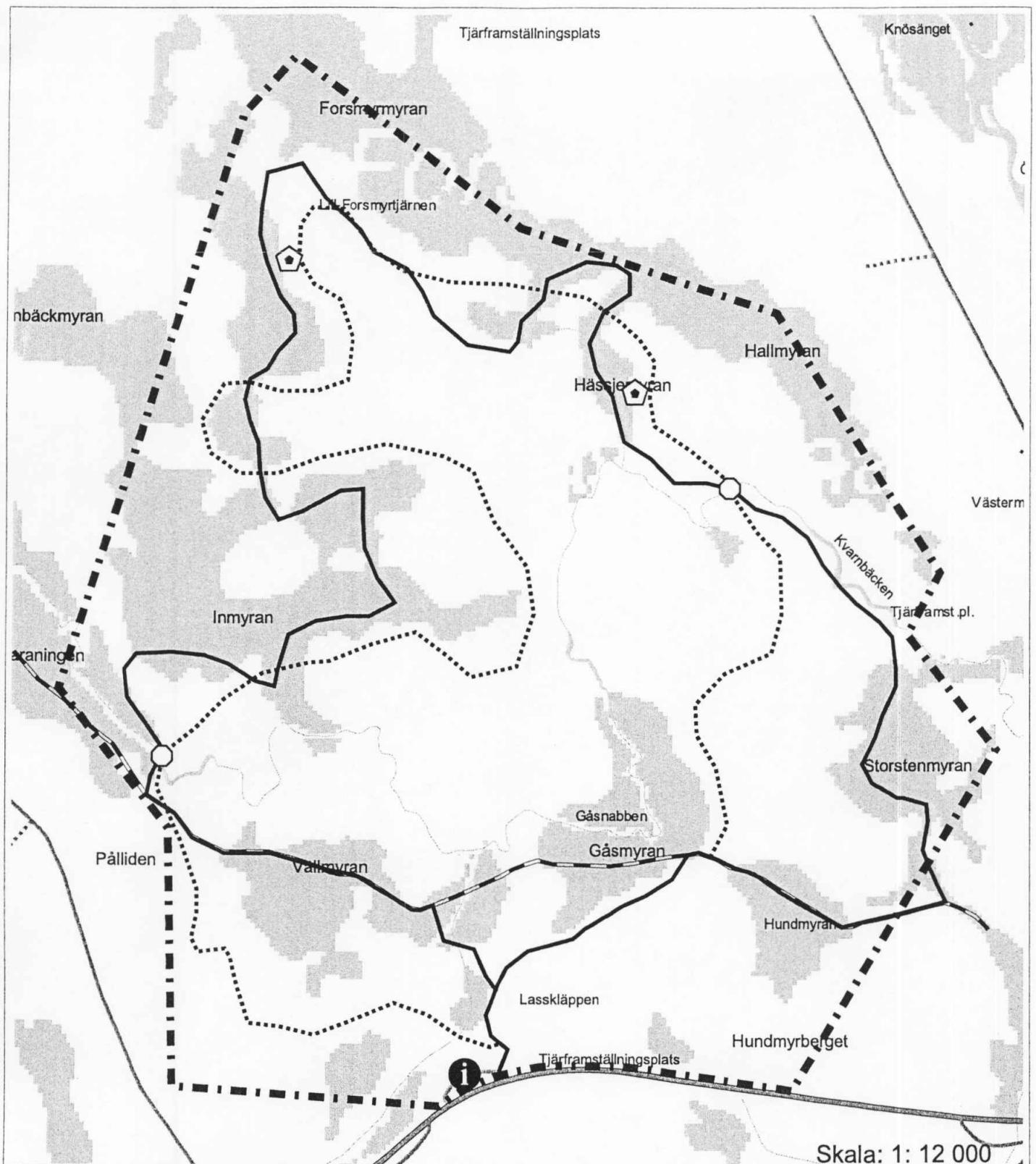
Bilaga 1. Karta över naturtyper, tillhörande Skötselplan för naturreservatet Västermark. Dnr 511-12915-2004

1. tallskog av lavtyp	7. rismosse av Sphagnum fuscumtyp
2. tallskog av lingonristyp	8. tallkärr av klotstarrtyp
3. granskog av blåbärsristyp	9. fastmattekärr av tuvsäv-blåtåtel-vitmosstyp
4. sumpgranskog av ristyp	10. mjukmattekärr av starr-vitmosstyp
5. tallmosse av ristyp	11. sumpkärr av högstarr-örttyp
6. tallmosse av tuvulltyp	

Bilaga 2. Karta över skötselområden, tillhörande Skötselplan för naturreservatet Västermark.
Dnr 511-14301-1996

- Skog med fri utveckling
- Skog med branddynamik
- I texten omnämnt delområde
- Våtmarker med fri utveckling

Bilaga 3. Karta över besöksanläggningar, tillhörande Skötselplan för naturreservatet Västermark. Dnr 511-12915-2004

i Entré, parkering och informationstavla

○ Bro för vandrare/skidåkare

⬠ Vindskydd/rastkoja

 Befintlig skoterled

 Skidled

 Vandringsled

HUR MAN ÖVERKLAGAR TILL REGERINGEN

Om Ni vill överklaga Länsstyrelsens beslut kan Ni skriva till Regeringen.

**Skrivelsen skall dock skickas eller lämnas till Länsstyrelsen,
Miljö och Planavdelning, 901 86 Umeå.**

Länsstyrelsen måste ha fått Ert brev **inom tre veckor** från den dag ni fick del av beslutet, annars kan överklagandet inte tas upp. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

I brevet skall Ni

- tala om vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att ange ärendets nummer (diarienumret)
- redogöra för dels varför Ni menar att Länsstyrelsens beslut är felaktigt, dels hur Ni anser att beslutet skall ändras.

Ni undertecknar brevet, förtydligar namnteckningen och uppger post-adress och telefonnummer.

Om Ni har handlingar eller annat som Ni anser stöder Er ståndpunkt, så bör Ni skicka med det.

Ni kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt Er.

Behöver ni veta mer om hur Ni skall gå till väga, så ring eller skriv till Länsstyrelsen.

Handläggare:
Birgitta Hedvall

Regdatum: 2005-01-10

Registrering av åtgärder:
Naturreservat 2402159, Natura 2000-område SE0810388

Information:
Registerkarta 210 72.

Berörda fastigheter:
VÄSTERMARK 2:2

HÄNDELSER I ÄRENDET

2004-12-22	BD	Beslutsdatum
	LS	Lst beteckning: 24NE 511-12915-2004
2005-01-07	PB	Inlagd i ACM